

Jenni Hautamäki

Komentonäppäinten viittomat ja niiden keholle tehtävät muodot, kehoviittomat

Suomen Kuurosokeat ry
Föreningen Finlands Dövsblinda rf

Jenni Hautamäki

**Komentonäppäinten viittomat ja
niiden keholle tehtävät muodot,
kehoviittomat**

Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisuja 2014

SISÄLLYS

1. Johdanto.....	4
2. Komentonäppäimet.....	6
3. Kehon käytöstä ohjaustilanteissa.....	7
3.1 Kehoviittomat.....	7
3.2 Vuorovaikutuksen säätely ja palaute.....	7
3.3 Kuvailu piirtäen.....	8
3.3.1 Kuvailussa huomioitavia seikkoja.....	8
4. Komentonäppäinten viittomat ja kehoviittomat kuvina sekä sanallisesti selitettynä	
Kuva 1: Ctrl, control.....	12
Kuva 2: Shift, vaihto.....	14
Kuva 3: Caps Lock, aakkoslukko.....	16
Kuva 4: Tab, tabulaattori, sarkain.....	18
Kuva 5: Esc, peruuta.....	20
Kuva 6: Windows, lippu-näppäin.....	22
Kuva 7: Alt.....	24
Kuva 8: Välilyönti.....	26
Kuva 9: Alt Gr.....	28
Kuva 10: Sovellus- eli valikko-näppäin.....	32
Kuva 11: Enter.....	34
Kuva 12: Korjaus, askelpalautin.....	36
Kuva 13: Delete.....	38
Kuva 14: Insert.....	40
Kuva 15: Home, alkuun.....	42
Kuva 16: End, loppuun.....	44
Kuva 17: Page Up ja Page Down.....	46
Kuva 18: Nuolinäppäimet: ylös, alas, oikealle ja vasemmalle.....	48
Kuva 19: Laskinosa.....	50
Kuva 20: Num Lock, numerolukko.....	52
Kuva 21: Funktionäppäimet, toimintonäppäimet.....	54
Kuva 22: Kirjoitusosa.....	56
5. Lähteet.....	58

Komentonäppäinten viittomat ja niiden keholle tehtävät muodot, kehoviittomat

Jenni Hautamäki

Tekstiosuuksien teossa mukana: Merja Kovanen, Anne Metsäpuro

Julkaisija:

Suomen Kuurosokeat ry

Tieto- ja viestintäteknologian tukipalvelut, It-koulutus

040 778 0299 (vaihde)

kuurosokeat@kuurosokeat.fi

www.kuurosokeat.fi

ISBN: 978-952-9713-59-2 (painettu)

ISBN: 978-952-9713-60-8 (PDF)

Valokuvat ja nuolitukset: Kalle Kiviniemi

Taitto: Tuija Wetterstrand

Kansi: kannessa on Enter-komentonäppäimen viittoma ja sen keholle tehtävä muoto. Ne löytyvät tämän julkaisun sivulta 34.

Painopaikka: Oriveden kirjapaino

1. JOHDANTO

Komentonäppäinten viittomat ja niiden keholle tehtävät muodot, eli kehoviittomat on luotu Suomen Kuurosokeat ry:n Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluissa ja ne ovat osa laajempaa IT-viittomistoa. Viittomien keräys- ja kehitystyötä on tehty vuodesta 2003 alkaen. Tämä julkaisu on päivitetty versio Suomen Kuurosokeat ry:n vuonna 2008 tuottamasta Komentonäppäinten viittomat –materiaalista. Päivitetylle julkaisulle oli tarvetta, koska edellisen version jälkeen kehoviittomia on luotu lisää. Viittomien keräys- ja kehitystyön tuloksena nyt jokaiselle komentonäppäimen viittomalle on oma keholle tehtävä muotonsa.

Tähän uudistettuun julkaisuun olen koonnut Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluissa tuotettua materiaalia liittyen Windows -tietokoneiden komentonäppäimiin sekä huomioita kehon käytöstä tietokoneen ohjaustilanteissa. Julkaisu sisältää komentonäppäinten viittomat sekä niiden keholle tehtävät muodot kuvina ja sanallisesti auki selitettynä. Tämä julkaisu on suunnattu kuulonäkövammaisille ja kuurosokeille tietokoneen käyttäjille sekä kuulonäkövammaisten ja kuurosokeiden parissa työskenteleville ja viittomakielen tulkeille, jotka tarvitsevat alan erityisanastoa työssään.

Keräys- ja kehitystyön tavoitteena on ollut parantaa viittomakieltä ja viitottua puhetta käyttävien kuurosokeiden sekä kuulonäkövammaisten asiakkaiden mahdollisuuksia saada IT-palveluita omalla kielellään ja kommunikaatiotavallaan. Tavoitteena on ollut myös parantaa asiakkaiden tietokoneen käyttömahdollisuuksia tekemällä alan termistöä tutuksi asiakkaiden omalla kielellä ja heidän kommunikaationsa lähtökohdista. Myös puheella kommunikoivat kuulonäkövammaiset tietokoneen käyttäjät hyötyvät sekä yksittäisistä viitotuista käsitteistä, että kehoviittomista tietokoneen ohjaustilanteissa. Komentonäppäinten viittomia, kehoviittomia, sekä muita IT-viittomia käytetään IT-koulutuksessa, kuntoutuksessa ja IT-asiantuntijoiden työssä.

Viittomien keräys- ja kehitystyössä on ollut mukana Suomen Kuurosokeat ry:n Tieto- ja viestintäteknologian tukipalvelujen työntekijöitä, kuurosokeita asiakkaita sekä viittomakielen tulkkereita. Komentonäppäinten kehoviittomat ovat muotoutuneet Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluiden järjestämällä IT-koulutusviikoilla sekä kuntoutuksen ohjaustilanteissa yhteistyössä tietokonetta käyttävien kuulonäkövammaisten ja kuurosokeiden asiakkaiden kanssa. Niitä on myös luotu kuurosokeiden tietokoneen käyttöön liittyviä erityistilanteita varten.

Kehoviittomien valinnassa on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota komentonäppäinten viittomien merkityksen siirrettävyyteen. On pyritty siihen, että komentonäppäimen viittoma ja kehoviittoma olisivat helppo yhdistää toisiinsa. Lisäksi kehoviittoman tekopaikkaa mietittäessä on pyritty ottamaan huomioon näppäinten sijainti näppäimistöllä ja tuomaan tähän samankaltaisuutta. Esimerkiksi Ctrl -näppäimen kehoviittoma viitotaan vastaanottajan vasemman tai oikean lapaluun päälle riippuen siitä, kumpaa Ctrl -näppäintä näppäimistöltä tarkoitetaan.

Kehoviittomista ja niiden käytöstä on kerätty asiakkailta palautetta mm. Suomen Kuurosokeat ry:n Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluiden järjestämien IT-koulutusviikkojen aikana. Asiakkaiden kanssa käyttötarkoitukseen sopiviksi muokatut kehoviittomat ovat jääneet käyttöön ja niistä saatu palaute on ollut pääsääntöisesti positiivista; asiakkaat kokevat hyötyvänsä kehoviittomista tietokoneen ohjaustilanteissa.

Tämän julkaisun teksti ja kuvat löytyvät PDF-versiona Suomen Kuurosokeat ry:n kotisivuilta www.kuurosokeat.fi, IT-palvelut -osiosta. Viittomista ja kehoviittomista kuvatut videot ovat myös nähtävillä kotisivuilla. Viittojana niissä, sekä tämän julkaisun kuvissa on Hanna-Leena Lilja Suominen.

Tampereella 13. päivänä tammikuuta 2014

Jenni Hautamäki, Viestintäkouluttaja
Suomen Kuurosokeat ry
IT-koulutus, Tieto- ja viestintäteknologian tukipalvelut

2. KOMENTONÄPPÄIMET

Windows -tietokoneita voidaan ohjata näppäimistön komentonäppäimillä ja niiden yhdistelmillä eli näppäinkomennoilla samaan tapaan kuin hiiren toimintoilla. Kun kuurosokean tai kuulonäkövammaisen henkilön toiminnallinen näkö ei enää riitä hiiren kohdistimen seuraamiseen, näytön tapahtumien hahmottamiseen ja siten tietokoneen käyttämiseen hän siirtyy käyttämään näppäinkomentoja.

Komentonäppäimet sijaitsevat näppäimistössä kirjoitusosan reunoilla, sekä kirjoitusosan ja laskinosan välissä olevalla alueella. Komentoihin tarvitaan yleensä kahden tai kolmen näppäimen yhtäaikaista painallusta. Useimmiten mukana ovat Ctrl eli control, Shift eli vaihto, Alt tai Windows eli lippu-painike. Näiden kanssa tarvitaan lisäksi kirjaimia, numeroita tai muita komentonäppäimiä toteuttamaan komento.

Näppäinkomennoilla ohjataan tietokoneen toimintoja vastaavalla tavalla kuin hiirellä valitsemalla. Ohjelmissa toimivat näppäinkomennot silloin, kun ohjelman tekijä on tehnyt ne ohjelmaan. Varsinkin isot ohjelmistoyritykset pitävät saavutettavuutta tärkeänä ja mahdollistavat ohjelmiansa käytössä erilaiset tavat.

Erilaisilla apuvälineohjelmilla voidaan helpottaa tietokoneen käyttöä esimerkiksi suurentamalla näytöllä olevaa tekstiä tai käyttämällä apuvälineohjelmien muita ominaisuuksia. Näitä toimintoja voidaan käyttää näppäinkomennoilla. Eri ohjelmissa näppäinkomennot saattavat toimia eri tavoin. Komennot saattavat vaihdella myös ohjelman eri versioiden välillä. Apuvälineohjelmia ovat erilaiset ruudunluku-, suurenus- ja puheohjelmat, kuten SuperNova, Jaws, ZoomText ja NVDA. Toisaalta tietokonetta voidaan käyttää näppäinkomennoilla ilman apuvälineohjelmaakin. Apuvälineohjelmien lisäksi voidaan käyttää tietokoneen omia helppokäyttötoimintoja.

3. KEHON KÄYTÖSTÄ OHJAUSTILANTEISSA

Tietokoneen käyttötilanteissa kuurosokean henkilön kehon kautta voidaan välittää monenlaista tietoa kuulemisen ja näkemisen tueksi. Tuntoaistin avulla voidaan sekä välittää kielellistä tietoa, että tukea näppäimistön ja näytön tapahtumien hahmottamista. Kehoviittomien avulla voidaan antaa komentonäppäinten painamisohjeita ilman, että ohjattava nostaa käsiään näppäimistöä tai siirtää katsettaan näytöltä.

3.1 Kehoviittomat

Suomen Kuurosokeat ry:ssä koottujen kehoviittomien yleisin tekopaikka on vastaanottajan yläselkä. Komentonäppäinten sijainti näppäimistöllä määrittää kehoviittoman likimääräisen paikan vastaavasti selkään. Tiettyyn kohtaan selkään annettu kehoviittoma auttaa hahmottamaan, missä komentonäppäin sijaitsee näppäimistöllä.

Kehoviittomia voidaan tehdä myös vastaanottajan olkavarteen tai kämmen-selkään osapuolten keskinäisestä asennosta ja tottumuksista riippuen. Ohjauksen alkaessa ohjattavalle kerrotaan kehoviittomista ja hänen kanssaan sovitaan niiden käytöstä.

Kehoviittomien käytön lisäksi ohjaustilanteessa voi hyödyntää myös sosiaalishaptista kommunikaatiota, kuten kuvailua keholle piirtäen ja sosiaalisia pikaviestejä vuorovaikutuksen säätelyssä. Ohjattavan selkään voidaan myös ilmaista etusormen tyynyosalla painamalla jonkin näppäimen sijaintia näppäimistöllä.

3.2 Vuorovaikutuksen säätely ja palaute

Vuorovaikutuksen säätelyyn ja palautteen antamiseen tietokoneen ohjaustilanteissa voidaan käyttää periaatteessa samoja sosiaalisia pikaviestejä kuin muissakin vuorovaikutustilanteissa.

Vuorovaikutustilanteen säätelyssä keholle annettavista viesteistä on apua. Niiden avulla päällekkäinen puhe ryhmätilanteissa tai puhesyntetisaattoria kuunnellessa vähenee. Myös palaute oikeasta toiminnasta voidaan antaa ohjattavan keholle (KYLLÄ ja EI -palautteet).

KYLLÄ-palaute voi tarkoittaa erilaisia asioita eri yhteyksissä. Se voi olla myönteinen palaute siitä, että tietokoneen käyttäjä toimii oikein tai seuraa näytöllä

olevaa paikkaa oikein. Se voi olla myönteinen palaute hänen esittämänsä kysymykseen. ODOTA-palautteen jälkeen se tarkoittaa, että nyt on mahdollista puhua/kysyä/jatkaa toimintaa.

Ei-palautte voi olla paitsi kieltävä vastaus kysymykseen, myös viesti siitä, ettei tietokonetta käyttävä henkilö ole toimimassa oikein tai että hän on väärässä kohdassa (esim. valikot).

Ohjaustilanteessa TULKKI -kehoviittomaa käytetään tavanomaisesta käytöstään poiketen niin, että se toimii kehotteena kääntää katse näytöltä tai opiskelumateriaalista tulkkiin. Erityisesti henkilöt, joilla on kapea näkökenttä, hyötyvät tästä kehotuksesta vuorovaikutustilanteessa.

Lisää tietoa sosiaalisista pikaviesteistä löytyy mm. Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisusta Sosiaaliset pikaviestit (Lahtinen, 2005) sekä yhdistyksen kotisivuilta www.kuurosokeat.fi/pikaviestit.

3.3 Kuvailu piirtäen

Näytön näkymää (esim. ohjelmaikkunaa, valikoita, selainikkunaa) voidaan kuvailla selkään piirtäen. Piirtämällä voidaan tukea ohjattavan toiminnallista kuuloa ja näköä ja käyttää piirtämistä tarkempaan kuvailuun.

Jos ohjattava on viittova henkilö ja tilanteessa on käytettävissä tulkki, voi ohjaaja itse puhua samalla, kun piirtää selkään. Tulkki voi viittoa puheen samaan aikaan tai vuorotellen piirtämisen kanssa. On myös mahdollista, että ohjaaja viittoon itse ja pyytää tulkkiä piirtämään. Paritulkkaustilanteissa on luonnollista, että kun ohjaaja puhuu, toinen tulkki viittoon ja toinen piirtää yhtäaikaaisesti ohjattavan selkään.

3.3.1 Kuvailussa huomioitavia seikkoja

Sormenpäiden käyttöä tulisi välttää selkään piirtämisessä. Sen sijaan sormen tyynyosa tuntuu miellyttävämmältä ja siitä jää pidempi muistijälki.

Käytä sopivaa painallusvoimaa, tähän vaikuttaa mm. ohjattavan henkilön vaatetus sekä käyttämäsi ”piirtoalusta”.

Piirrä rauhallisesti niin, että ohjattava ehtii aistia ja hahmottaa liikkeesä, pyri säilyttämään kosketus koko liikkeen ajan.

Sisällön kuvailu kannattaa yleensä tehdä isommasta pienempään edeten, esimerkkinä Microsoft Word 2007 ohjelmaikkuna:

1. näytön muoto
2. toiminnan kannalta tärkeimmät osat: esim. otsikkorivi, valintanauha, työkentelyalue, tilarivi
3. Word 2007:n valintanauha: Office-painike, välilehdet, välilehdillä olevat painikeryhmät, painikkeet.

Jos ohjattavalla on kapea näkökenttä ja hän näkee näytön näkymän, voit toisella kädellä piirtää hänen selkäänsä ja toisella kädellä yhtäaikaaisesti ohjata käyttämällä taktiilia osoitusta. Taktiili osoittaminen tarkoittaa, että voit viedä oman kätesi ohjattavan käden alle ja osoittaa etusormellasi, mistä kohdasta näytöllä on kyse. Ohjattavan etusormi on myös ojennettuna ja hän seuraa osoitusta pitäen kättä sinun kätesi päällä; kohdetta osoitetaan yhdessä.

Jos piirret ohjattavan selkään ja yhtä aikaa käytät taktiilia osoittamista, huomioi tällöin rauhallinen eteneminen, jotta ohjattava ehtii havainnoimaan näytön näkymän ja pysyy katsellaan osoituksen perässä. Huomioi myös mahdollinen tulkin käyttö ja etene asiassa yksi kokonaisuus kerrallaan, jotta tulkin seuraamiseen ja näytön katsomiseen on riittävästi aikaa. Käytä ohjaavaa kättä vain jos se sopii tilanteeseen ja sen kulkuun häiritsemättä tulkkausta.

Selkään piirrettynä asioita on helpompi hahmottaa kuin esimerkiksi taktiilisti suorassa vastakkaisasennossa viitottuna, koska piirtäjän ja vastaanottajan rintamasuunnat ja näkökulmat näytön tapahtumiin ovat samanlaiset. Positiivista palautetta selkään piirtämisestä on tullut myös niiltä asiakkailta, joilla on kapea näkökenttä ja jotka seuraavat tulkin viittomista sopivan etäisyyden päästä. Pitkien asiakokonaisuuksien aikana he eivät voi välillä katsoa tietokoneen näyttöä, koska viittominen häviää heidän näkökentästään.

Yhtäaikainen viittomisen seuraaminen ja selkään kuvailun vastaanottaminen on pääsääntöisesti koettu oppimista edistävänä asiana. Kuvailun elementit yhdessä kehoviittomien käytön kanssa tukevat asiakkaiden kokonaisvaltaista tietokoneen käyttöä ja siten parantavat tiedonsaantia.

4. KOMENTONÄPPÄINTEN VIITTOMAT JA KEHOVIIT- TOMAT KUVINA SEKÄ SANALLISESTI SELITETTYINÄ

Seuraavaksi esitellään komentonäppäinten viittomat ja kehoviittomat kuvina sekä sanallisesti selitettynä. Jos viittoma on rakenteellisesti samankaltainen suomalaisen viittomakielen sanakirjasta löytyvän perusviittoman kanssa, se on kirjoitettu SUURAAKKOSILLA ja siitä on ilmoitettu artikkelin numero. Jos viittomaa ei löydy suomalaisen viittomakielen sanakirjasta, mutta se on suomalaiseseen viittomakieleen kuuluva perusviittoma, on niiden viittomien kohdalla mainittu Sanoista Käsin, viittomakielen perusviittomisto, josta kyseinen viittoma löytyy. Se on vuonna 2013 julkaistu DVD -muotoinen uusittu versio Kuurojen Liiton vuonna 1977 toimittamasta Viittomakielen kuvasanakirjasta.

Viittomien sanallisessa kuvauksessa jokainen viittoma avataan rakennepiirteittäin auki:

Kätisyydellä tarkoitetaan sitä, tehdäänkö viittoma yhdellä vai kahdella kädellä. Kaksikäteisesti tehtävien viittomien sanallisessa kuvauksessa käytetään termejä aktiivinen käsi ja passiivinen käsi. Aktiivisella kädellä tarkoitetaan viittovaa kättä. Passiivisella kädellä tarkoitetaan paikoillaan pysyvää kättä, joka usein toimii viittoman paikkana.

Paikka kertoo, mihin viittoma tehdään, toimiiko paikkana esimerkiksi passiivinen käsi vai tila viittojan vartalon edessä.

Käsimuoto kertoo, millä suomalaisen viittomakielen käsimuodolla viittoma tehdään.

Orientaatiolla tarkoitetaan kämmenen ja sormien suuntaa viittoman aikana.

Liike kertoo miten käsi/kädet liikkuvat viittoman aikana.

Ctrl, control

Kehoviittoma, vasen ctrl

Kehoviittoma, oikea ctrl

1. Ctrl, control

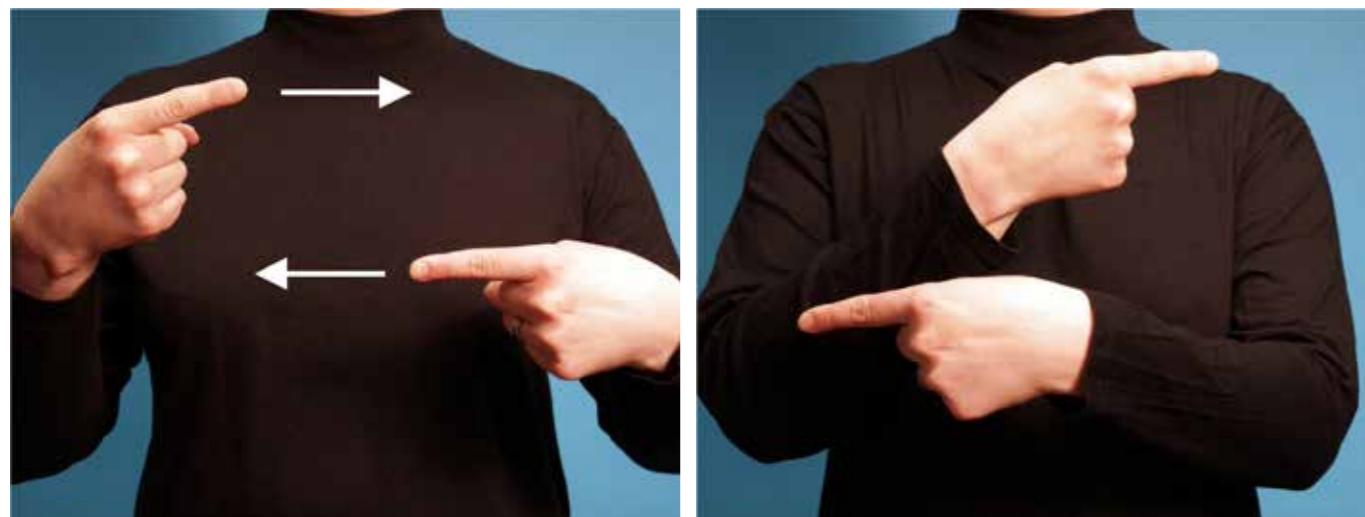
- ◆ VALVOA, VALVONTA-viittoma (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 846).
- ◆ Artikkelin on suora käännöslaina englannin sanasta control.
- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden peukalon puoleinen syrjä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on kaksisorminen käsimuoto; etusormi ja keskisormi.
- ◆ Orientaatio: aktiivisen käden etu- ja keskisormi ovat pystyssä ylöspäin, hieman harallaan irti toisistaan ja koukussa, osoittavat eteenpäin. Kämmenten selkä on viittojaan itseensä päin. Passiivisen käden etu- ja keskisormi ovat harallaan irti toisistaan ja koukussa. Kämmenten pohja on alaspäin, peukalon puoleinen syrjä viittojaan päin.
- ◆ Liike: aktiivisen käden edestakainen liike puolelta toiselle.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

Vasen ja oikea Ctrl-näppäin

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään lapaluun kohdalle. Riippuen siitä, ohjataan vastaanottajaa painamaan näppäimistöä vasenta vai oikeaa Ctrl-näppäintä, voidaan tämä kehoviittoma tehdä vasemmalle tai oikealle puolelle selkää.
- ◆ Kehoviittomassa käsimuoto on Ctrl-viittoman kanssa samanlainen; toisistaan hieman erillään olevat koukistetut etu- ja keskisormi.
- ◆ Kehoviittoma aloitetaan pysähtyneellä kontaktilla viittoman aloituspaikkaan joko vasemman tai oikean lapaluun päällä.
- ◆ Kontaktin jälkeen viittoma tehdään ylöspäin kaareutuvalla edestakaisella liikkeellä.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehossa säilyy.
- ◆ Joissakin apuvälineohjelmissa on merkitystä käyttääkö näppäinkomennon yhtenä osana vasemman, vai oikean puoleista Ctrl-näppäintä. Paikka selässä antaa tiedon siitä, kumpaa näppäintä tarkoitetaan.

Shift, vaihto

Kehoviittoma

2. Shift, vaihto

- ◆ VUORO-viittoma (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 704).
- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: kämmenet ovat viittojaan itseensä päin, etusormet osoittavat toisiaan vasten.
- ◆ Liike: yhtäaikainen vastaliike, etusormet menevät ristiin toistensa yli.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään keskelle vastaanottajan yläselkää.
- ◆ Kehoviittoma tehdään molemmilla etusormilla. Etusormien ulkopinnat ovat kontaktissa yläselkään. Käsien väliin jää tuntuva etäisyys.
- ◆ Kehoviittoma tehdään etusormien ulkopinnoilla niin, että koko sormi on kontaktissa kehoon, ei sormenpäillä.
- ◆ Etusormet liikkuvat toistensa yli ja kontakti kehoon säilyy koko liikkeen ajan.
- ◆ Kehoviittoma tehdään keskelle selkää siksi, koska ohjaustilanteessa ei ole tarpeen erottaa kahden eri Shift-näppäimen sijaintia näppäimistöllä.

Caps Lock, aakkoslukko

Kehoviittoma

3. Caps Lock, aakkoslukko

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu sormiaakkosesta C ja viittomasta KIRJAIMET (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 1053).

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäytin viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Käsimuoto: kämmenkäsimuoto; C-kirjaimen muoto.
- ◆ Orientaatio: peukalon puoleinen kämmensyrjä on pystysuorassa viittojaan itseensä päin. Sormet ovat C-kirjaimen muodossa.
- ◆ Liike: sormilla tehdään avautuva liike ja tehdään iso C-kirjain.

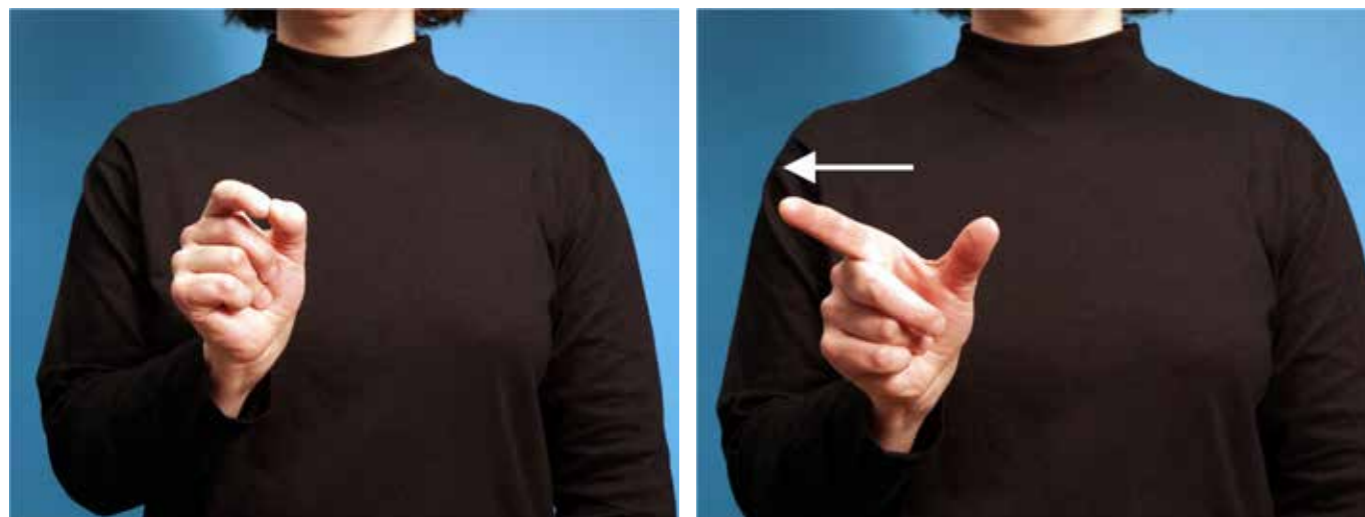
Viittoman toinen osa

- ◆ Käsimuoto: viisisorminen käsimuoto.
- ◆ Orientaatio: kämmenselkä kääntyy viittojaan itseensä päin, sormet osoittavat ylös ja ovat hieman koukussa ja erillään toisistaan.
- ◆ Liike: käsi liikkuu sivulle päin ja samanaikaisesti sormet tekevät väristelevää liikettä.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma on kaksiosainen ja tehdään vastaanottajan yläselkään vasemman olan puolelle.
- ◆ Ensimmäisessä osassa sormet ovat ensin supussa ja kontaktissa selkään josta ne avautuvat haralleen auki. Kontakti kehoon säilyy liikkeen aikana. Sormien aukeneminen kuvaa isoa kirjainta.
- ◆ Toisessa osassa sormilla tehdään värisevää liikettä samaan kohtaan kuvaamaan KIRJAIMET-viittomaa ja kirjoittamista.
- ◆ Vasen puoli selässä antaa vastaanottajalle tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.

Tab, tabulaattori, sarkain

Kehoviittoma

4. Tab, tabulaattori, sarkain

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäytin viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä yläoikealla.
- ◆ Käsimuoto: kaksisorminen käsimuoto; peukalo ja etusormi.
- ◆ Orientaatio: kämmenselkä on viittojaan itseensä päin, peukalon ja etusormen päät ovat kosketuksissa toisiinsa.
- ◆ Liike: etusormi tekee avaavan liikkeen oikealle, jonka aikana myös käsi siirtyy hieman oikealle. Liike voi olla myös toistuva.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään. Aloituspaikka on vasemman olan puolella.
- ◆ Kehoviittoma tehdään peukalolla ja etusormella. Alussa peukalon ja etusormen tyynyosat ovat yhdessä ja kontaktissa selkään.
- ◆ Etusormi irtaantuu peukalosta tehden suoran liikkeen vasemmalta oikealle.
- ◆ Liikkeen aikana peukalon ja etusormen kontakti kehoon säilyy.
- ◆ Kehoviittomaa voidaan toistaa niin monta kertaa edeten vasemmalta oikealle, kuin on tarpeen painaa näppäintä päästäkseen haluttuun paikkaan (esim. liikuttaessa ikkunan kohteesta toiseen).

Esc, peruuta

Kehoviittoma

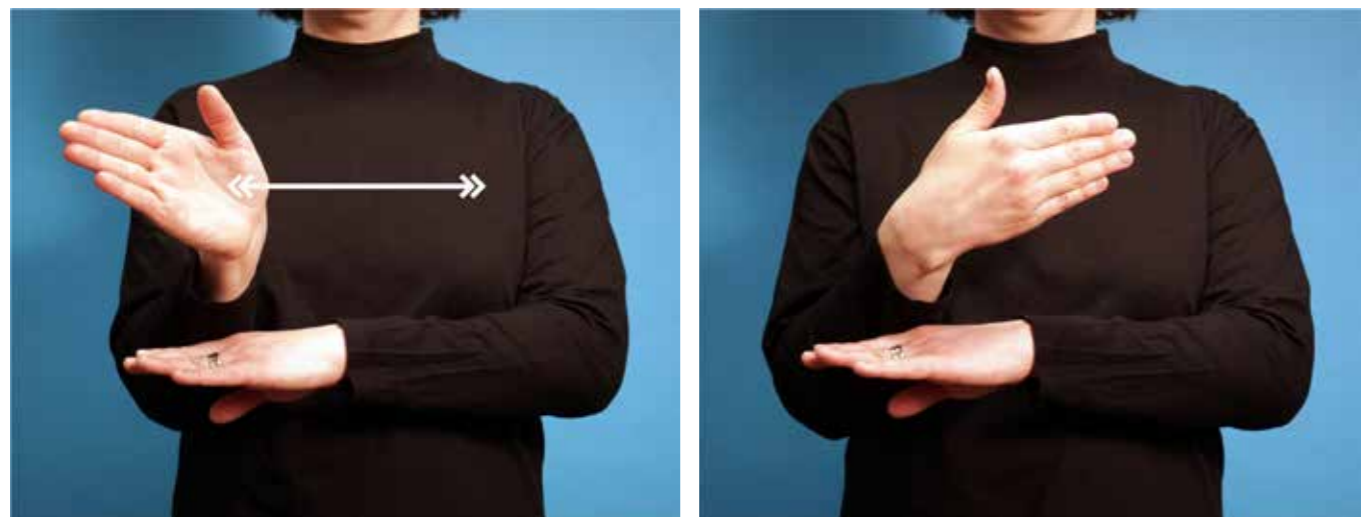
5. Esc, peruuta

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä ylhäällä.
- ◆ Käsimuoto: yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: kämmenselkä on viittojaan itseensä päin. Etusormi on ojennettu ja osoittaa ylöspäin.
- ◆ Liike: piirretään X-muotoinen kuvio ilmaan.
- ◆ Perustuu viittomaan PERUA, PERUTTAA (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 645). Esc komentonäppäin viitotaan ilman paikkana toimivaa toista kättä.

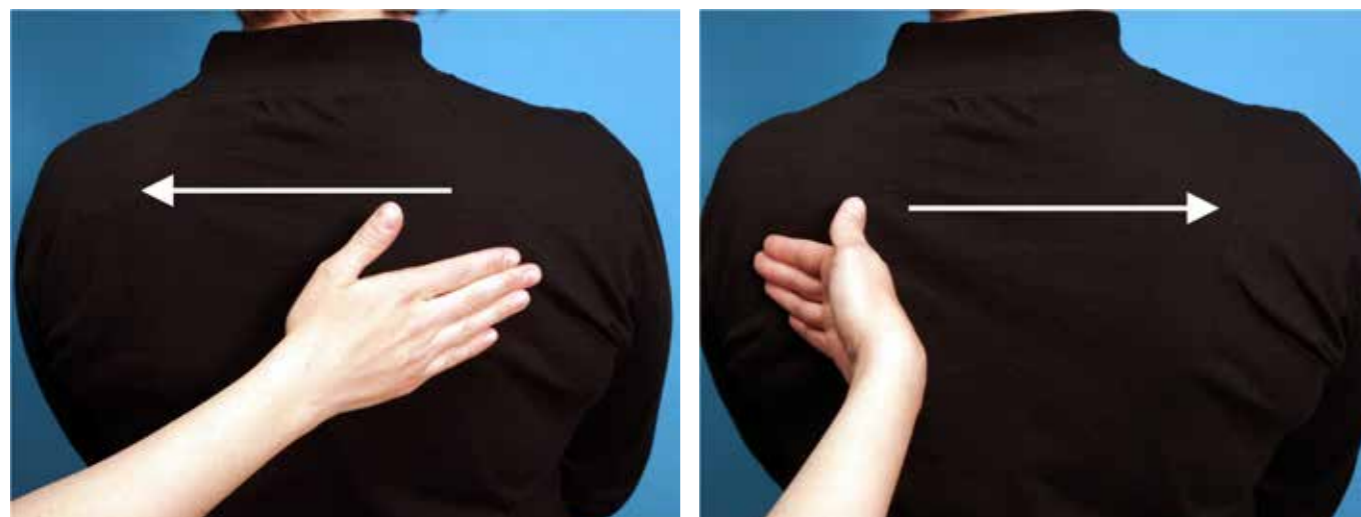
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään, vasempaan yläkulmaan.
- ◆ Etusormella piirretään pieni X-merkki yläselän vasempaan yläkulmaan, jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.
- ◆ Piirrettäessä käytetään sormen tyynyosaa, ei sormenpäätä.
- ◆ On varottava, ettei kehoviittomaa tehdä niin, että se sekoittuu kuurosokeiden käyttämään yleiseen hätämerkkiin.

Windows, lippu-näppäin

Kehoviittoma

6. Windows, lippu-näppäin

- ◆ LIPPU-viittoma (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 158).
- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden kämmenselän päällä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on kämmenkäsimuoto. Kädet ovat auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan.
- ◆ Orientaatio: passiivinen käsi on 90 asteen kulmassa viittojan edessä sormien osoittaessa suoraan sivulle, kämmenen pohja on alaspäin. Aktiivisen käden kyynänpää on passiivisen käden kämmenselän päällä ja sormet osoittavat viistosti sivulle.
- ◆ Liike: aktiivisen käden kämmen tekee toistuvan edestakaisen liikkeen sivulta sivulle.

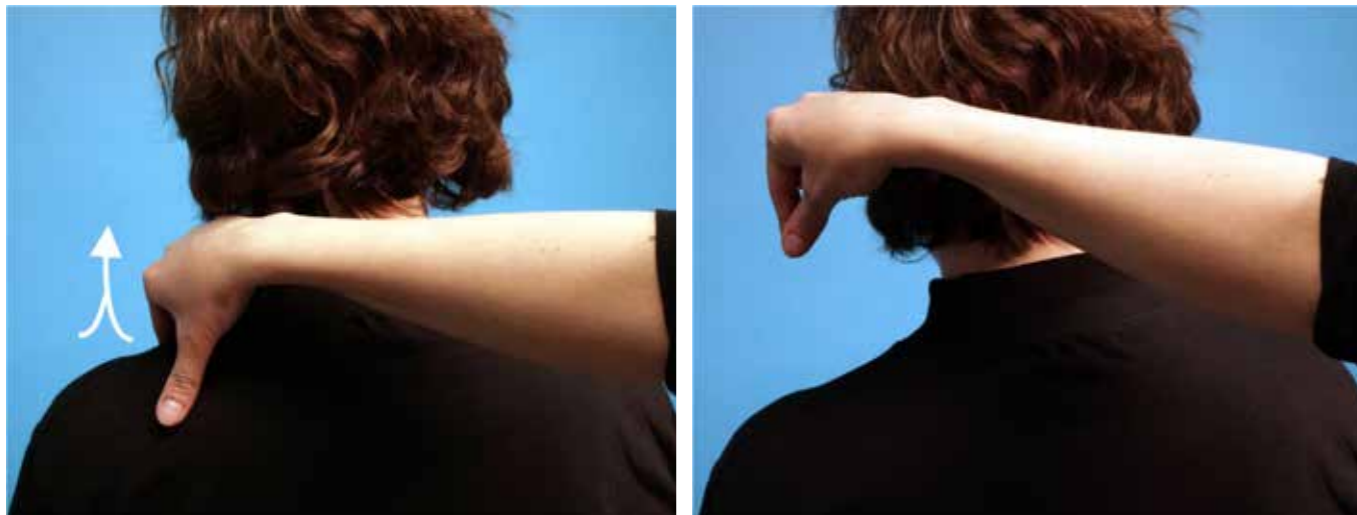
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään. Aloituspaikka on oikean olan puolella.
- ◆ Käsi ja sormien tyynyosat ovat kontaktissa selkään. Käsi liikkuu vasemmalle tehden selän yli pyyhkäisevän liikkeen. Vasemmalla puolella kämmenselkä kääntyy selkää vasten ja liike jatkuu yhtenäisellä vedolla takaisin oikealle puolelle. Kehoviittoma voidaan tehdä toistaen samaa liikettä.
- ◆ Liike on jatkuva ja sen aikana kontakti kehoon säilyy.

Alt

Kehoviittoma

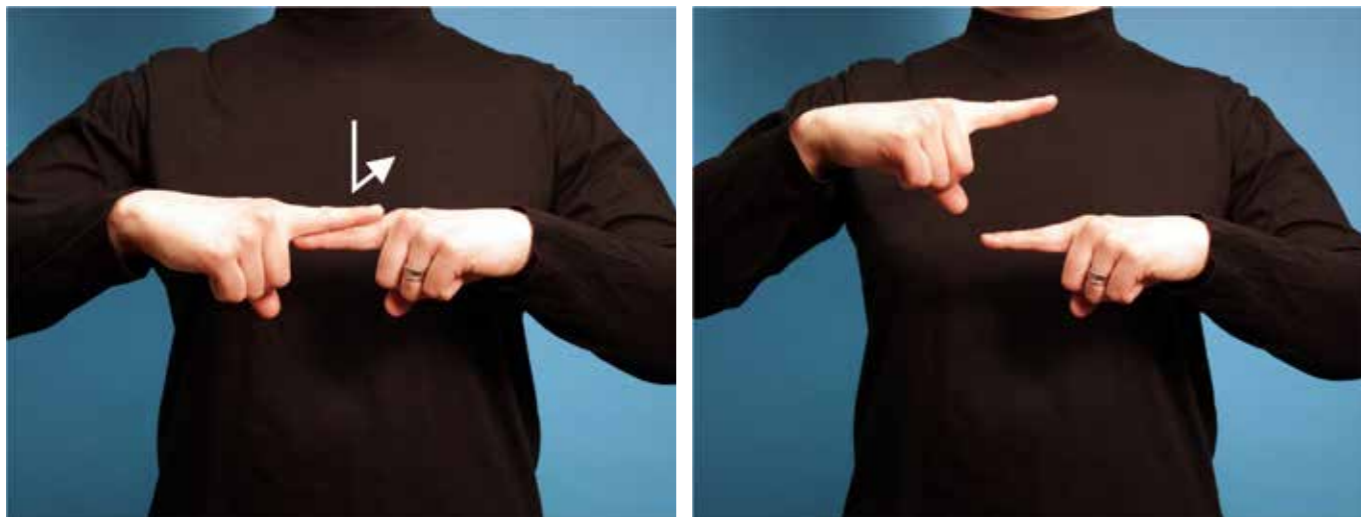
7. Alt

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden peukalon puoleinen kämmensyrjä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: passiivisessa kädessä on kämmenkäsimuoto; käsi on auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan. Aktiivisessa kädessä on kaksisorminen käsimuoto; etusormi ja peukalo.
- ◆ Orientaatio: passiivisessa kädessä kämmenpohja on viittojaan itseensä päin, sormet osoittavat sivulle. Aktiivisen käden etusormi ja peukalo ovat alaspäin passiivisen käden peukalon puoleista kämmensyrjää kohti.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi tekee etusormella ja peukalolla valintaa kuvaavan poimivan liikkeen passiivisesta kädestä ylöspäin. Liikkeen aikana aktiivisen käden etusormen ja peukalon sormenpäät yhdistyvät.

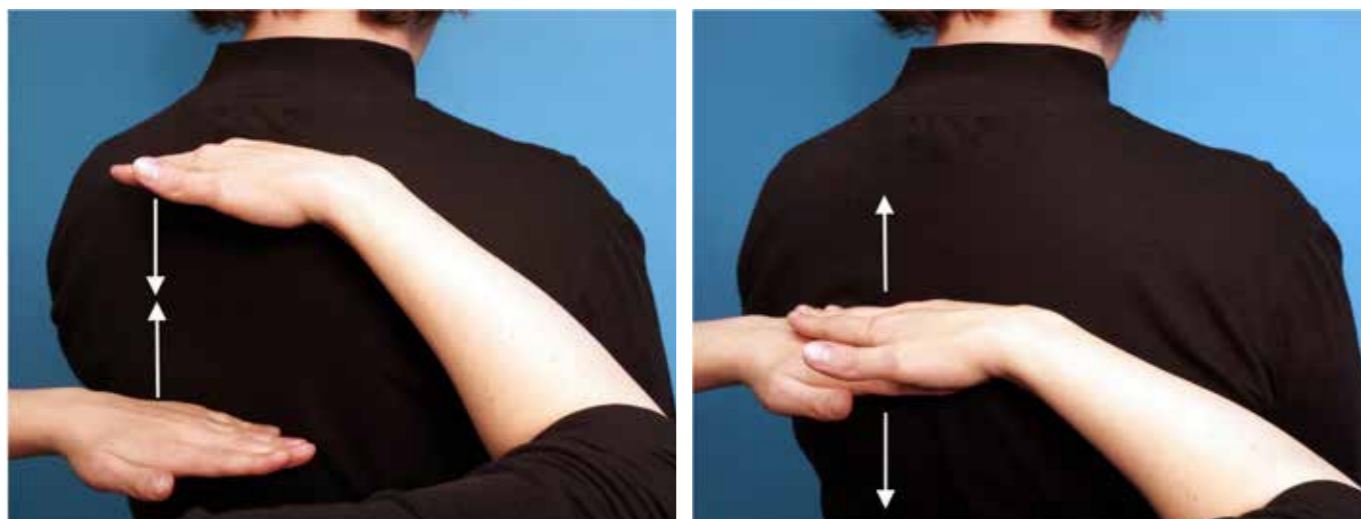
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan vasempaan olkapäähän.
- ◆ Peukalon ja etusormen muodostamalla haarukalla otetaan kontakti kehoon ja tehdään valintaa kuvaava poimiva liike olkapäästä ylöspäin. Liikkeen aikana haarukka sulkeutuu ja sormenpäät menevät yhteen.
- ◆ Kehoviittoma tehdään vasempaan olkapäähän jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä. Huom! vertaa Alt Gr-kehoviittoman paikka oikealla olkapäällä ja sijainti näppäimistöllä.

Välilyönti

Kehoviittoma

8. Välilyönti

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden suoraksi ojennettu etusormi. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on yksisorminen käsimuoto; etusormet ovat suoriksi ojennettuina.
- ◆ Orientaatio: kämmenet ovat alaspäin, etusormet ovat ojennettuina suoraksi vaakatasossa päällekkäin. Sormet eivät ole kosketuksissa toisiinsa. Toinen sormi osoittaa oikealle ja toinen vasemmalle.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi tekee suoran liikkeen alaspäin, etusormi koskettaa toisen käden sormen yläpintaa. Kosketuksen jälkeen tapahtuu pieni paluu-liike ylöspäin.
- ◆ Perustuu viittomaan TAUKO (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 98). Komentonäppäin on muokkautunut yksisormiseksi viittomaksi saadun palautteen perusteella; yksisormisena viittomana se on helpompi hahmottaa ja viittoma sopii kapeaan näkökenttään paremmin, kuin koko käden TAUKO-viittoma.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään keskelle vastaanottajan yläselkää.
- ◆ Molempien käsien pikkusormen puoleiset kämmensyrjät ovat kontaktissa selkään.
- ◆ Kädet ovat päällekkäin, toinen käsi on ylempänä ja toinen alempana niin, että väliin jää tyhjää tilaa.
- ◆ Oikean käden liike alkaa ylhäältä alaspäin ja samanaikaisesti vasemman käden liike alhaalta ylöspäin. Kädet kohtaavat keskellä selkää, osuvat toisiinsa, ja palaavat lähtöpaikkaan.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy.

Alt Gr

9. Alt Gr

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu Alt-viittomasta, joka kuvaa valintaa ja viittomasta MERKKI, TUNNUS (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 438).

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Paikka: passiivisen käden peukalon puoleinen kämmensyrjä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: passiivisessa kädessä on kämmenkäsimuoto; käsi on auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan. Aktiivisessa kädessä on kaksisorminen käsimuoto; etusormi ja peukalo.
- ◆ Orientaatio: passiivisessa kädessä kämmenpohja on viittojaan itseensä päin, sormet osoittavat sivulle. Aktiivisen käden etusormi ja peukalo ovat alaspäin passiivisen käden peukalon puoleista kämmensyrjää kohti.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi tekee etusormella ja peukalolla valintaa kuvaavan poimivan liikkeen passiivisesta kädestä ylöspäin. Liikkeen aikana aktiivisen käden etusormen ja peukalon sormenpäät yhdistyvät.

Viittoman toinen osa

- ◆ Paikka: passiivisen käden kämmenpohja. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: passiivisessa kädessä on kämmenkäsimuoto; käsi on auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan. Aktiivisen käden käsimuoto vaihtuu ensimmäisen osan liikkeen aikana nyrkkikäsimuotoon; käsi muuttuu sormiaakkosviittoma A:n muotoiseksi.
- ◆ Orientaatio: passiivisessa kädessä kämmenpohja on viittojaan itseensä päin, sormet osoittavat sivulle. Aktiivisen käden kämmenselkä on viittojaan itseensä päin.
- ◆ Liike: aktiivisen käden käsimuoto muuttuu viittoman ensimmäisen osan liikkeen aikana sormiaakkosviittoma A:n muotoiseksi ja liikkuu alaviistoon kohti passiivisen käden kämmenpohjaa. Liike pysähtyy koskettamaan kämmenpohjaa. Samalla passiivisen käden kämmenpohja kääntyy hieman ylöspäin vastaanottamaan MERKKI-viittoman.

Alt Gr. Kehoviittoma

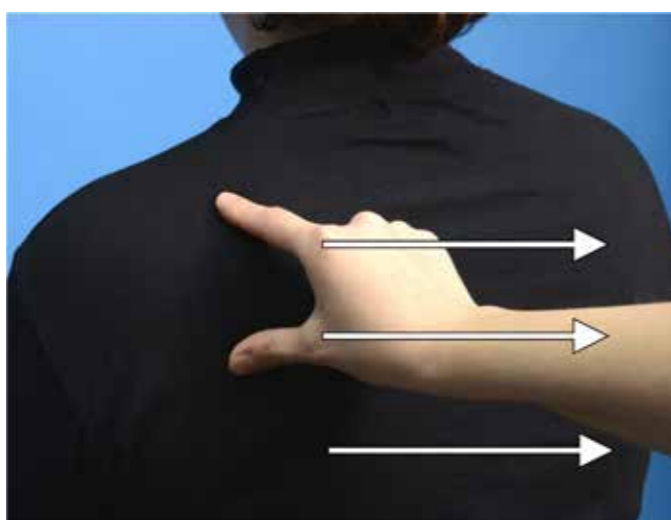
Alt Gr. Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma on kaksiosainen ja se tehdään vastaanottajan oikeaan olkapäähän sekä olkapään alapuolelle.
- ◆ Kehoviittoman ensimmäinen osa tehdään vastaanottajan oikeaan olkapäähän peukalon ja etusormen muodostamalla haarukalla. Sormilla otetaan kontakti kehoon ja tehdään valintaa kuvaava poimiva liike olkapäästä ylöspäin. Liikkeen aikana haarukka sulkeutuu ja sormenpäät menevät yhteen.
- ◆ Kehoviittoman toisessa osassa tehdään painallus A-sormiaakkosviittomalla selkään lähelle ensimmäisen osan tekopaikkaa.
- ◆ Kehoviittoma tehdään oikeaan olkapäähän jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä. Huom! vertaa Alt -kehoviittoman paikka vasemmalla olkapäällä ja sijainti näppäimistöllä.

Sovellus- eli valikko-näppäin

Kehoviittoma

10. Sovellus- eli valikko-näppäin

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu valikon muodon ja aukeamistavan kuvaavasta viittomasta ja näppäimen painamista kuvaavasta viittomasta.

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Käsimuoto: kaksisorminen käsimuoto; peukalo ja etusormi.
- ◆ Orientaatio: peukalon puoleinen kämmensyrjä on viittojaan itseensä päin. Peukalo ja etusormi osoittavat sivulle, etusormi on hieman koukistettuna peukalon yläpuolella.
- ◆ Liike: kädellä tehdään kolme lyhyttä ylhäältä alaspäin siirtyvää liikettä, kuvaten valikon muotoa ja aukeamistapaa.

Viittoman toinen osa

- ◆ Käsimuoto: yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: etusormi on ojennettuna ja sillä osoitetaan alaspäin.
- ◆ Liike: etusormella painetaan kerran alaspäin kuvaten näppäimen painamista.

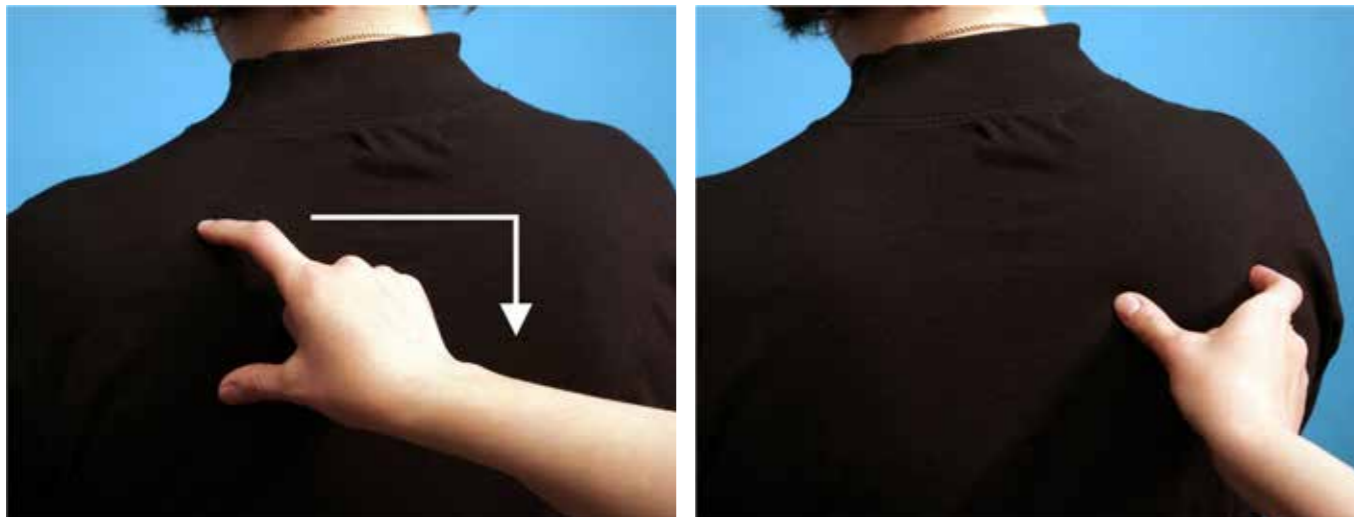
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään. Aloituspaikka on yläselän vasemman olan puolella.
- ◆ Peukalolla ja etusormella muodostetaan muutaman sentin levyinen väli. Sormien tyynyosilla otetaan kontakti selkään ja piirretään valikkorivejä kuvaava muoto vasemmalta oikealle edeten.
- ◆ Ensimmäisen rivin jälkeen käsi siirtyy hieman alaspäin seuraavan rivin aloituspaikkaan takaisin vasemmalle.
- ◆ Rivejä piirretään selkään kolme allekkain.

Enter

Kehoviittoma

11. Enter

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäsinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: kaksisorminen käsimuoto; etusormi ja peukalo.
- ◆ Orientaatio: kämmenselkä on viittojaan päin. Etusormi ja peukalo ovat koukistettuina, sormien väliin jää muutaman sentin levyinen väli.
- ◆ Liike: käsi tekee liikkeen suoraan sivusuunnassa vasemmalta oikealle, sen jälkeen ranteen kiertoliike alaspäin. Viittoman liike kuvaa Enter-näppäimen muotoa.

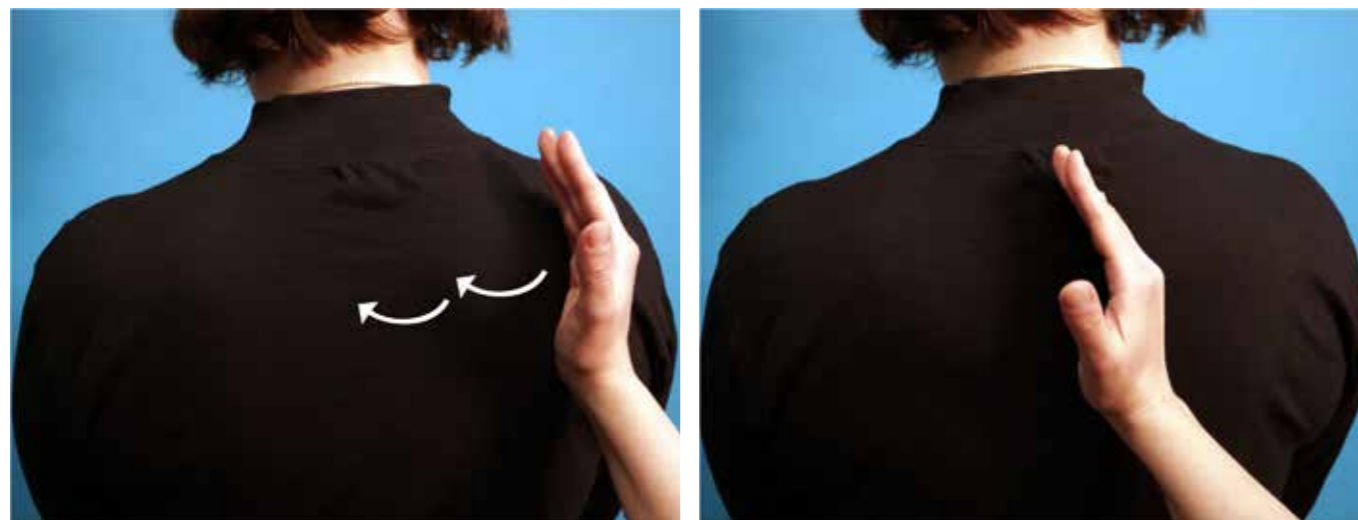
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään.
- ◆ Enter-näppäimen muoto piirretään melko isona peukalon ja etusormen välisellä laajalla haarukalla.
- ◆ Etusormella ja peukalolla otetaan kontakti kehoon. Ensin piirretään vasemmalta oikealle etenevä suora liike pitkin selän yläosaa, sitten tehdään selkeä käännös (ranne kiertyy) ja suora liike alas.
- ◆ Piirtoliikkeen aikana kontakti kehoon säilyy.

Korjaus, askelpalautin

Kehoviittoma

12. Korjaus, askelpalautin

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden kämmenpohjan päällä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on kämmenkäsimuoto; kädet ovat auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan.
- ◆ Orientaatio: passiivisen käden kämmenpohja on ylöspäin, sormet yhdessä, osoittavat sivulle. Aktiivisen käden sormet ovat yhdessä, osoittavat viistosti eteenpäin.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi tekee ranteesta lähtevän pyyhkäisevän, toistuvan liikkeen passiivisen käden kämmenpohjan päällä. Liikkeen suunta on sormista ranteeseen päin.
- ◆ Perustuu viittomaan KORJATA (suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 160).

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään. Aloituspaikkana on yläselän oikean olan puoli.
- ◆ Aloituspaikassa pikkusormen puoleinen kämmensyrjä on kontaktissa kehoon.
- ◆ Kämmensyrjällä tehdään oikealta vasemmalle päin suuntautuva pyyhkäisevä liike, jolla kuvataan samansuuntaisesti esim. tekstissä korjaamista; kirjaimien poistamista.
- ◆ Kehoviittoman toistossa käsi siirtyy hieman vasemmalle, toinen osa tulee hieman eri paikkaan kuin ensimmäinen.
- ◆ Kehoviittomaa toistamalla voi ohjata vastaanottajaa painamaan riittävän monta kertaa korjausnäppäintä.

Delete

Kehoviittoma

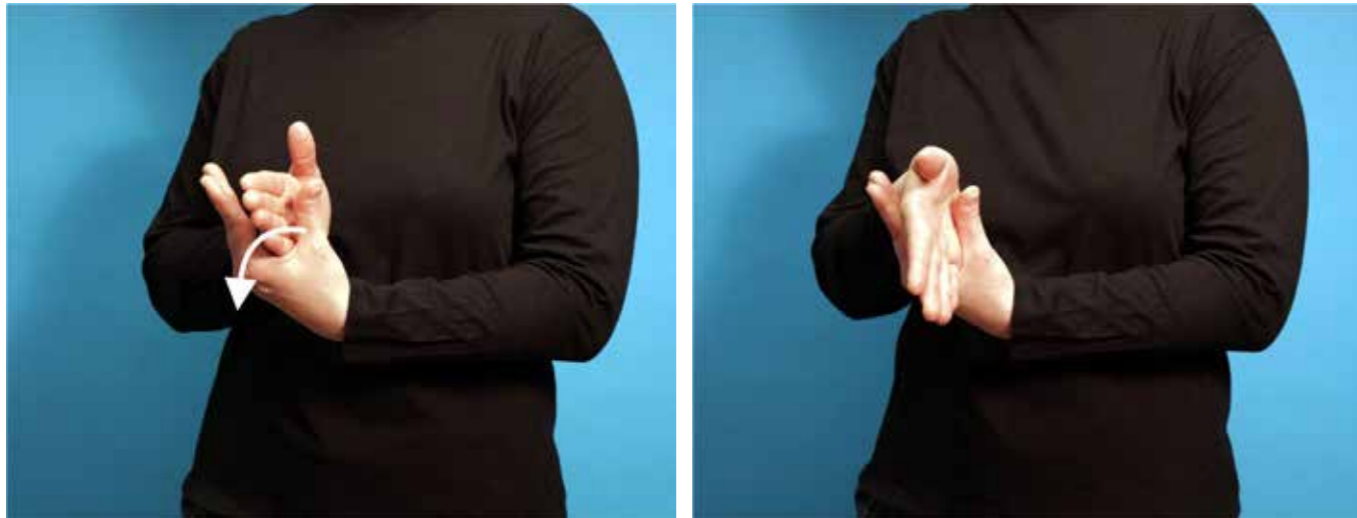
13. Delete

- ◆ TUHOTA-viittoma (suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 970).
- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden kämmenpohja. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on kämmenkäsimuoto; kädet ovat auki ja sormet ovat suorina kiinni toisissaan. Aktiivisen käden käsimuoto vaihtuu liikkeen lopussa nyrkkikäsimuodoksi.
- ◆ Orientaatio: passiivisen käden kämmenpohja on ylöspäin, kaikki sormet ovat ojennettuina eteenpäin. Aktiivisen käden kämmenpohja on alaspäin. Sormet ovat ojennettuina eteenpäin passiivisen käden sormien suuntaisesti. Sormenpäät ovat kosketuksessa passiivisen käden kämmenpohjaan.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi liikkuu eteenpäin pitkin passiivisen käden kämmenpohjan pintaa. Liikkeen aikana sormet taittuvat nyrkkikäsimuotoon, peukalo jää suoraksi etusormen viereen. Liike loppuu passiivisen käden sormenpäihin.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään oikealla olalle.
- ◆ Aloituspaiikassa oikean olan päällä otetaan kädellä ja sormien tyynyosilla kontakti kehoon.
- ◆ Käsi ja sormet liikkuvat eteenpäin olan yli ja liikkeen aikana taittuvat nyrkkiin.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy.
- ◆ Kehoviittoma tehdään oikealle olalle, jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.

Insert

Kehoviittoma

14. Insert

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden peukalon ja etusormen välinen hanka. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on kämmenkäsimuoto; kädet ovat auki ja sormet ovat suorina.
- ◆ Orientaatio: passiivisen käden kämmenpohja on viittojaan päin, peukalo osoittaa ylös, muut sormet ovat yhdessä ja osoittavat yläviistoon. Aktiivinen käsi on auki, sormet ovat yhdessä ja osoittavat suorina eteenpäin.
- ◆ Liike: aktiivisella kädellä tehdään pikkusormen puoleisella kämmensyrjällä liike eteenpäin passiivisen käden peukalon hankaa pitkin ja siitä yli.

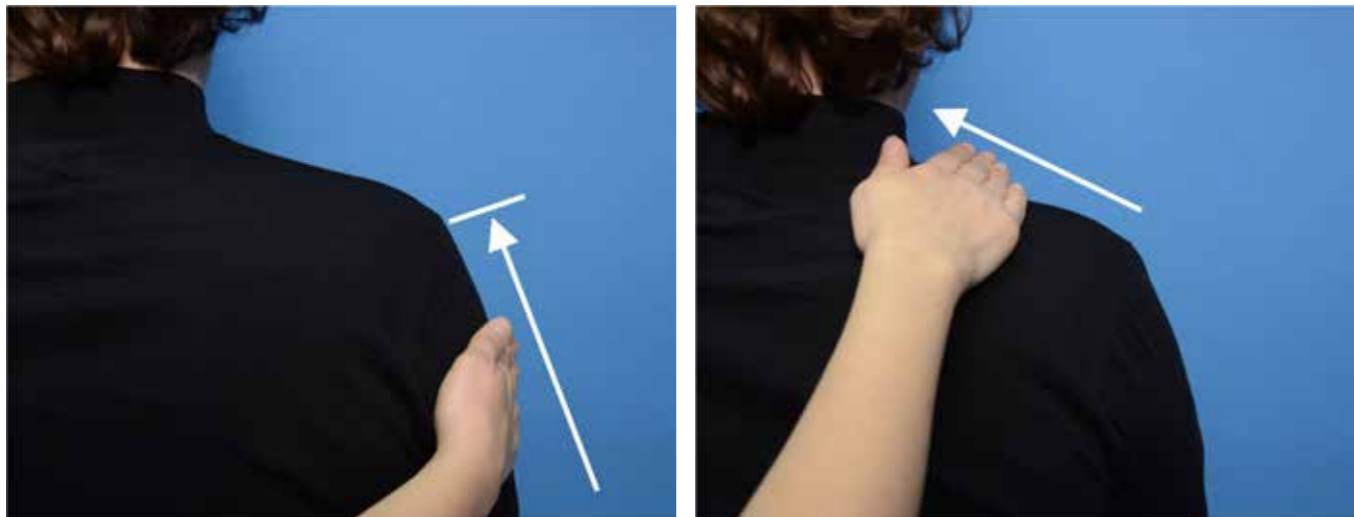
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan oikealle olkapäälle.
- ◆ Aloituspaikassa oikean olkapään kohdalla otetaan pikkusormen puoleisella kämmensyrjällä kontakti kehoon.
- ◆ Liike ohjautuu olan yli vastaanottajan olan etupuolelle.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy.
- ◆ Kehoviittoma tehdään oikealle olalle, jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.

Home, alkuun

Kehoviittoma

15. Home, alkuun

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu viittomista ALKAA, ALKU (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkeli 659) ja osoituksesta.

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden peukalon päässä. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä. Viittoman toisessa osassa osoituksen paikka on viittojan edessä vasemmalla yläviistossa.
- ◆ Käsimuoto: passiivisessa kädessä on nyrkkikäsimuoto; peukalo pystyssä. Aktiivisessa kädessä on yksisorminen käsimuoto; etusormi ojennettuna.
- ◆ Orientaatio: passiivinen käsi on nyrkissä, peukalo ojennettuna ylöspäin. Aktiivisen käden etusormi on ojennettuna suoraksi. Passiivisen käden peukalon ja aktiivisen käden etusormen tyynyosat osoittavat toisiaan vasten.
- ◆ Liike: etusormella tehdään alhaalta ylöspäin suuntautuva liike, jonka aikana etusormi hipaisee paikkana toimivan peukalon tyynyosaa. Liike jatkuu viittoman toiseen osaan, jossa tehdään etusormella osoitus vasemmalle yläviistoon.

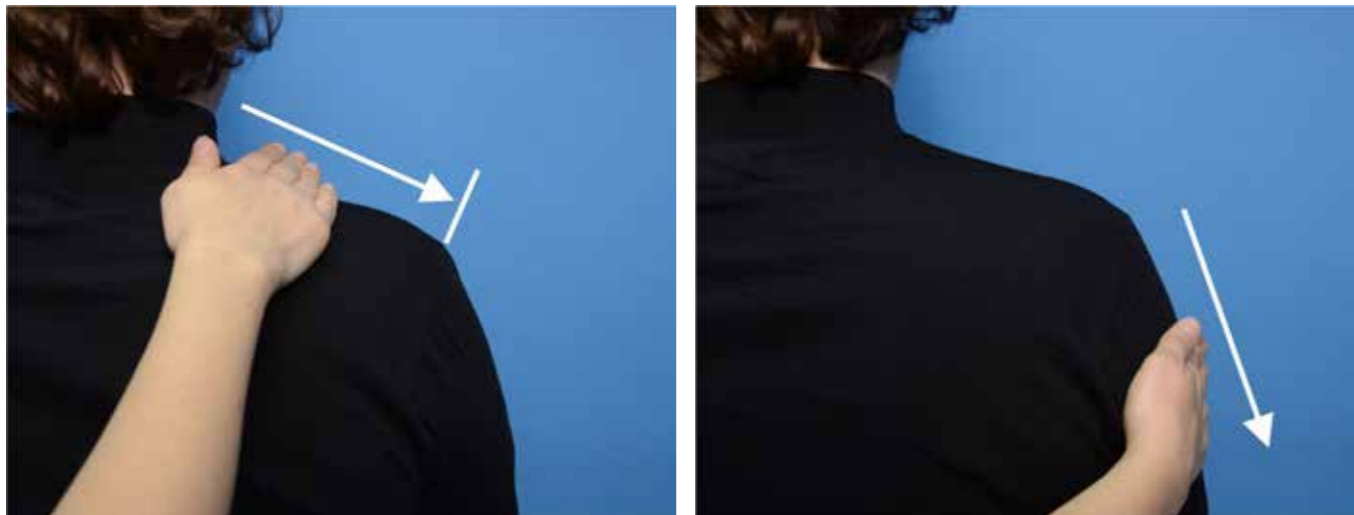
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan oikean hartian päälle ja käsivarteen.
- ◆ Aloituspaikassa oikean käsivarren päällä otetaan kädellä kontakti kehoon.
- ◆ Käsi liikkuu käsivartta pitkin ylöspäin, tekee olkapään kohdalla pienen pysähdyksen ja jatkaa liikettä olkapään yli pitkin hartialinjaa.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy myös pysähdyksen aikana.
- ◆ Kehoviittoma tehdään oikealle olalle, jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.
- ◆ Kehoviittoma mahdollistaa esimerkiksi vasemman Ctrl -kehoviittoman tai Alt -kehoviittoman yhtäaikaisen käytön. Näppäinkomento vasen Ctrl ja Home siirtää kohdistimen sivun tai asiakirjan alkuun. Näppäinkomento Alt ja Home avaa Internetissä selaimen aloitussivun.

End, loppuun

Kehoviittoma

16. End, loppuun

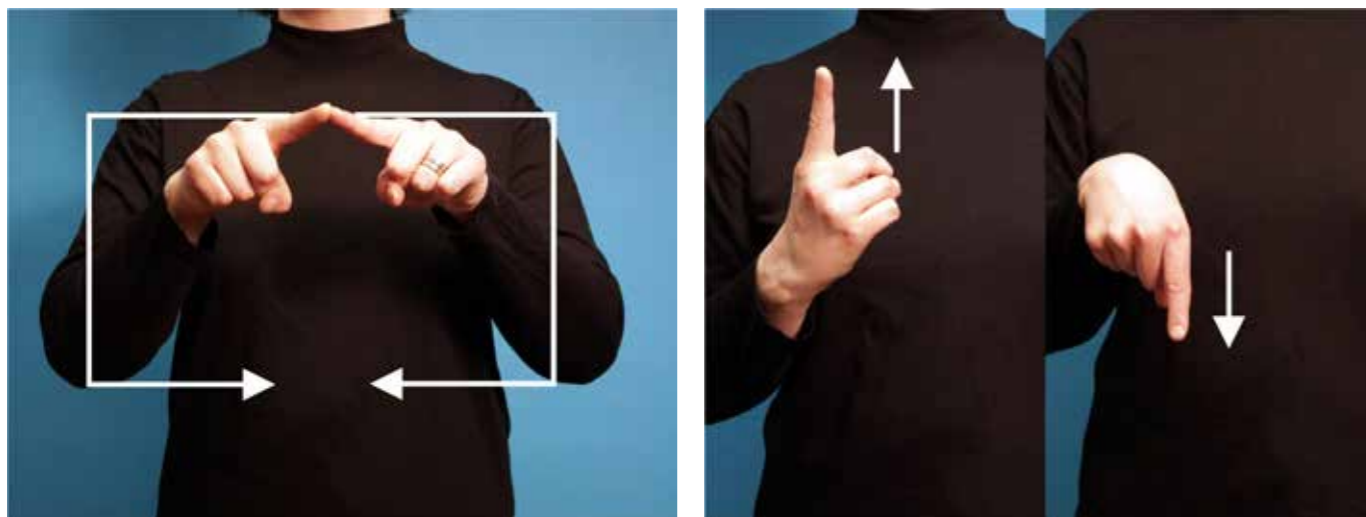
Kaksiosainen viittoma. Muodostuu viittomista VIIMEINEN, LOPUKSI (artikkeli löytyy Sanoista käsin, viittomakielen perusviittomistostosta 2013) ja osoituksesta.

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden ojennettu pikkusormi. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä. Viittoman toisessa osassa osoituksen paikka on viittojan edessä alaviistosti oikealla.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä ja viittoman molemmissa osissa on yksisorminen käsimuoto.
- ◆ Orientaatio: passiivinen käsi on nyrkissä, pikkusormi ojennettuna viistosti alaspäin. Aktiivisen käden etusormi on ojennettuna suoraksi. Aktiivinen käsi on passiivisen käden yläpuolella.
- ◆ Liike: etusormella tehdään alaspäin suuntautuva liike, jonka aikana etusormen pinta hipaisee paikkana toimivaa pikkusormeaa. Liike jatkuu viittoman toiseen osaan, jossa tehdään etusormella osoitus oikealle alaviistoon.

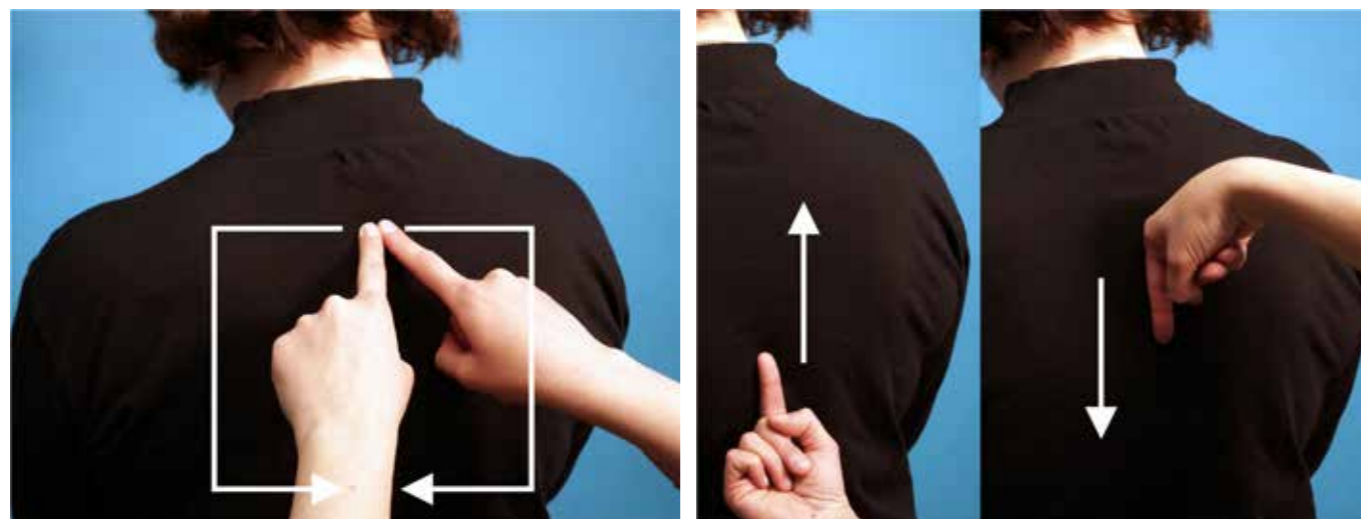
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan oikean hartian päälle ja käsivarteen.
- ◆ Aloituspaikassa oikean hartian päällä otetaan kädellä kontakti kehoon.
- ◆ Käsi liikkuu hartiaa pitkin olkapäätä kohti, tekee olkapään kohdalla pienen pysähdyksen ja jatkaa liikettä käsivartta pitkin alaspäin.
- ◆ Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy myös pysähdyksen aikana.
- ◆ Kehoviittoma tehdään oikealle olalle, jolloin vastaanottaja saa tiedon näppäimen sijainnista näppäimistöllä.
- ◆ Kehoviittoma mahdollistaa esimerkiksi vasemman Ctrl -kehoviittoman yhtä-aikaisen käytön. Näppäinkomento vasen Ctrl ja End siirtää kohdistimen sivun tai asiakirjan loppuun.

Page Up ja Page Down

Kehoviittoma

17. Page Up ja Page Down

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu näytön muotoa kuvaavasta viittomasta ja osoittavasta viittomasta YLÖS tai ALAS.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: Etusormet ovat ojennettuina suoriksi ja sormien päät koskettavat toisiaan. Kämmenselät ovat viittojaan itseensä päin.
- ◆ Liike: piirretään etusormilla neliön muotoinen näyttöä kuvaava alue. Sormet lähtevät liikkeelle neliön yläosan keskeltä ja päättyvät neliön alareunan keskelle.

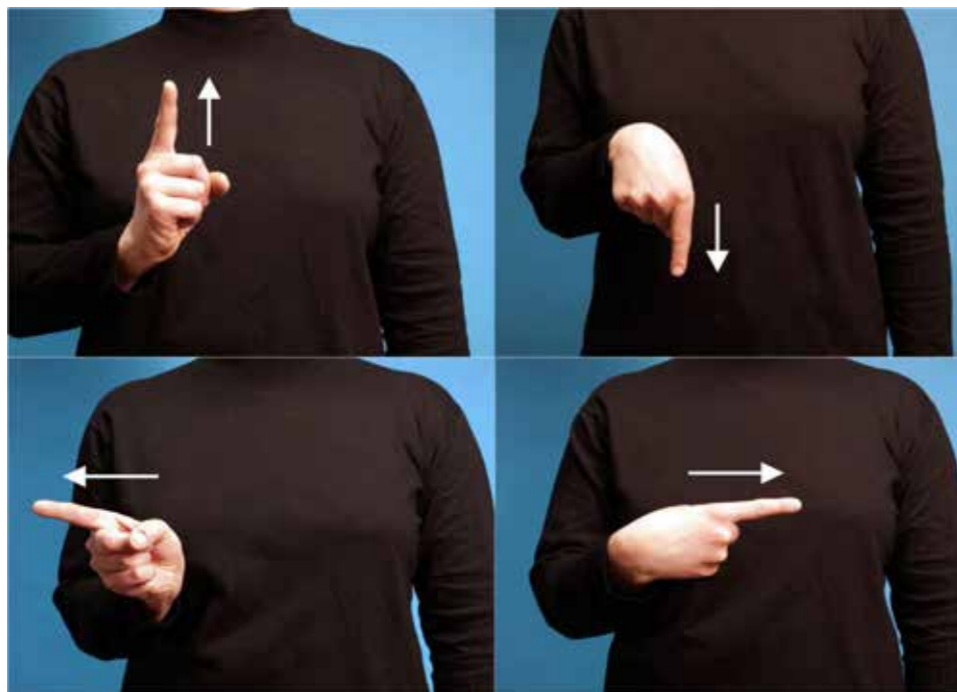
Viittoman toinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: Page Up –viittoman toisessa osassa käsi on kohotettuna vartalon edessä etusormi ylöspäin ojennettuna. Page Down –viittoman toisessa osassa käsi on vartalon edessä, etusormi osoittaa alaspäin.
- ◆ Liike: Page Up –viittoman toisessa osassa etusormella tehdään pieni osoittava liike ylöspäin. Page Down –viittoman toisessa osassa etusormella tehdään pieni osoittava liike alaspäin.

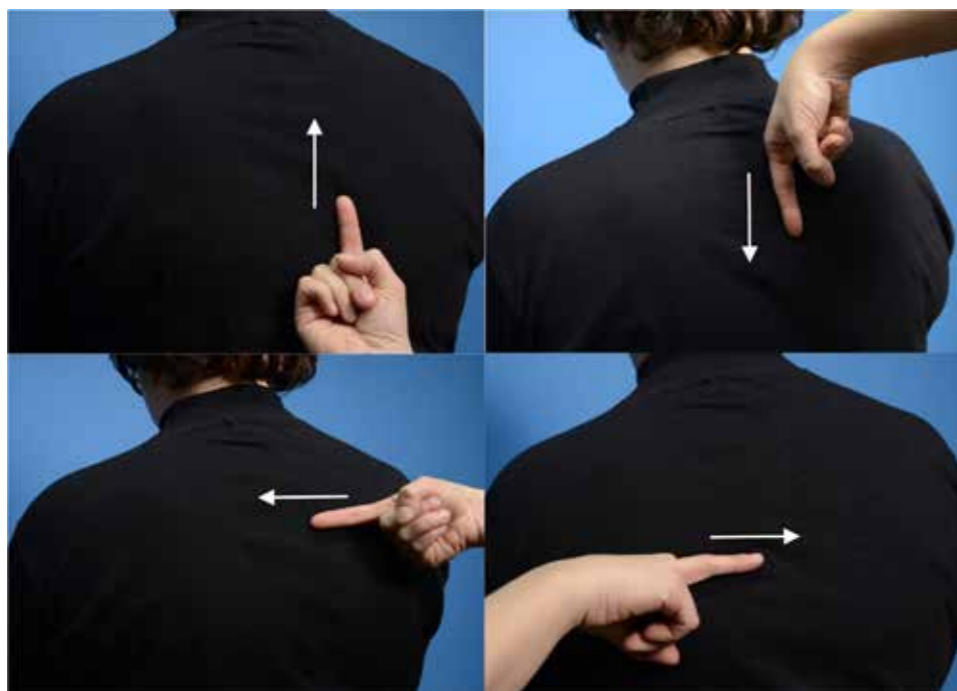
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma on kaksiosainen ja se tehdään vastaanottajan selkään.
- ◆ Kehoviittoman alkuosassa piirretään etusormien tyynyosilla näytön muotoa kuvaava neliö selkään.
- ◆ Loppuosa on kehoviittoma YLÖS tai ALAS riippuen siitä, kummasta näppäimestä on kyse. Etusormella tehdään suora liike ylöspäin tai alaspäin etusormen ulko- tai sisäpinnalla käden asennosta riippuen, ei sormenpäällä.

Nuolinäppäimet: ylös, alas, oikealle ja vasemmalle

Kehoviittoma

18. Nuolinäppäimet: ylös, alas, oikealle ja vasemmalle

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäisiä viittomia.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: yksisorminen käsimuoto, etusormi.
- ◆ Orientaatio: etusormi on ojennettuna. Kämmenen suunta vaihtuu ergonomisesti viittoman suunnan mukaan.
- ◆ Liike: käsi liikkuu pienin suorin liikkein ja etusormella osoitetaan ylös, alas, oikealle tai vasemmalle.

Kehoviittomien sanallinen kuvaus

- ◆ Nuolinäppäimet tehdään vastaanottajan selkään etusormen ulko- tai sivupinnoilla käden asennosta riippuen, ei sormenpäällä.
- ◆ Yksi lyhyt ja selkeä suora liike viestittää, että nuolinäppäintä painetaan kerran.
- ◆ Etenevä liike viestittää, että nuolilla liikutaan useamman kerran, esim. valikossa.

Laskinosa

Kehoviittoma

19. Laskinosa

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu numeronäppäinten painelua kuvaavasta viittomasta ja laskinosan muotoa kuvaavasta viittomasta.

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Käsimuoto: viisisorminen käsimuoto.
- ◆ Orientaatio: kämmenpohja on alaspäin, sormet harallaan irti toisistaan ja osoittavat eteenpäin.
- ◆ Liike: käsi liikkuu edestakaisin eteen ja taaksepäin. Liikkeen aikana sormet tekevät väristelevää liikettä kuvaten näppäinten painallusta.

Viittoman toinen osa

- ◆ Käsimuoto: kämmenkäsimuoto.
- ◆ Orientaatio: kämmenpohja on alaspäin, peukalo on erillään muista sormista ja osoittaa sivulle, muut sormet ovat yhdessä ja hieman koukussa.
- ◆ Liike: käsi tekee laskinosan muotoa kuvaavan liikkeen edestä taaksepäin.

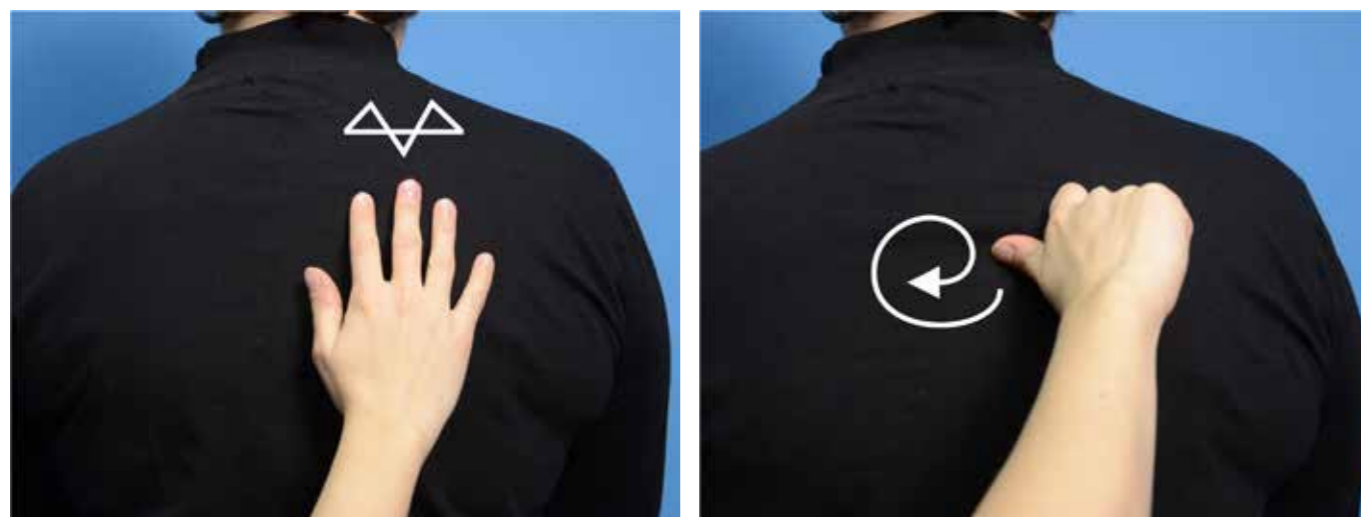
Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma on kaksiosainen ja se tehdään vastaanottajan yläselkään oikean lavan kohdalle.
- ◆ Aloituspaikassa etusormi ja peukalo ovat vierekkäin kosketuksessa kehoon.
- ◆ Sormet avautuvat irti toisistaan ja niillä piirretään suorakaiteen muotoinen alue selkään yhteneväisellä liikkeellä. Muoto kuvaa laskinosan neliömäistä muotoa. Liikkeen aikana kontakti kehoon säilyy.
- ◆ Sen jälkeen tehdään samaan paikkaan sormilla väristelevää liikettä kuvaamaan numeronäppäinten painallusta.
- ◆ Esimerkki 1: joissakin apuvälineohjelmissa korostetaan laskinosan miinus- tai plus-näppäintä, kun halutaan suurentaa tai pienentää näkymää näytöllä. Tällöin vastaanottajalle voidaan ensin tehdä laskinosan kehoviittoma, jonka jälkeen voidaan piirtää samaan kohtaan miinus- tai plus-merkki.
- ◆ Esimerkki 2: jos pitää painaa laskinosan Enteriä, tehdään vastaanottajalle ensiksi laskinosan kehoviittoma, sitten Enterin kehoviittoma samaan kohtaan. Näin vastaanottaja saa tiedon, että tarkoitetaan nimenomaan laskinosan Enteriä, jonka käyttö korostuu joissakin apuvälineohjelmissa.

Num Lock, numerolukko

Kehoviittoma

20. Num Lock, numerolukko

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu viittomista NUMERO ja AVAIN (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa artikkelit 958 ja 529).

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäätinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: viisisorminen käsimuoto.
- ◆ Orientaatio: sormet ovat harallaan irti toisistaan ja osoittavat ylöspäin, kämmenpohja on viittojaan päin.
- ◆ Liike: sormet tekevät väristelevää liikettä irti toisistaan.

Viittoman toinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäätinen viittoma.
- ◆ Paikka: passiivisen käden kämmenpohja. Paikkana toimiva käsi on viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: passiivisen käden käsi on kämmenkäsimuodossa. Aktiivisessa kädessä on nyrkkikäsimuoto.
- ◆ Orientaatio: passiivisen käden sormet ovat yhdessä ja osoittavat eteenpäin, peukalon puoleinen syrjä on ylöspäin. Aktiivinen käsi on kevyesti nyrkissä, peukalo ja etusormi ovat kiinni toisissaan, kuvaten avaimen pitämistä kädessä. Koukistettu etusormi on kiinni passiivisen käden kämmenpohjassa.
- ◆ Liike: aktiivinen käsi tekee ranteesta lähtevän pyörähtävän liikkeen vasten passiivisen käden kämmenpohjaa. Liikkeellä kuvataan avaimen pyörähtämistä lukossa.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään oikean lavan kohdalle.
- ◆ Ensin sormilla otetaan kontakti kehoon ja tehdään väristelevää liikettä kuvaamaan numeronäppäinten painallusta.
- ◆ Sitten koukistetulla etusormella ja suoralla peukalolla tehdään samaan kohtaan kevyellä painalluksella pyörähtävä liike lukon merkiksi.

Funktionäppäimet, toimintonäppäimet

Kehoviittoma

21. Funktionäppäimet, toimintonäppäimet

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu viittomasta TOIMIA (artikkeli löytyy Sanoista käsin, viittomakielen perusviittomistosta 2013) ja näppäinten painamista kuvaavasta viittomasta.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on yksisorminen käsimuoto; etusormi.
- ◆ Orientaatio: etusormet ovat ojennettuina. Toinen käsi on toisen käden yläpuolella. Toinen sormi osoittaa oikealle ja toinen vasemmalle. Kämmenselät ovat viittojasta poispäin.
- ◆ Liike: kädet liikkuvat toistensa yli pyörivin liikkein ja siirtyvät samalla eteenpäin.

Viittoman toinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: yksisorminen käsimuoto, etusormi.
- ◆ Orientaatio: etusormi osoittaa alaspäin, kämmenselkä on viittojasta poispäin.
- ◆ Liike: etusormella tehdään näppäimen painamista kuvaavaa liike alaspäin. Liike toistuu kolme kertaa ja samalla käsi siirtyy sivulle päin.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Funktionäppäinten sijainti näppäimistöllä määrittää kehoviittoman likimääräisen paikan yläselkään.
- ◆ Etusormen tyynyosalla otetaan kontakti yläselkään vasemmalle puolelle ja tehdään kevyitä painalluksia 1-4 kertaa edeten rivissä vasemmalta oikealle.
- ◆ Toisinaan selkään voidaan piirtää myös näppäimen numero.
- ◆ Esimerkiksi jos vastaanottajaa ohjataan painamaan näppäinkomentoa Alt ja F4, tehdään Alt -kehoviittoma vastaanottajan vasempaan olkapäähän, kosketetaan funktionäppäinten likimääräisiä paikkoja yläselässä ja piirretään numero 4 yläselän keskiosaan. Tämä näppäinkomento sulkee ikkunan.

Kirjoitusosa

Kehoviittoma

22. Kirjoitusosa

Kaksiosainen viittoma. Muodostuu tietokoneella kirjoittamista kuvaavasta viittomasta ja näppäimistön muotoa kuvaavasta viittomasta.

Viittoman ensimmäinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: kaksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: molemmissa käsissä on viisisorminen käsimuoto.
- ◆ Orientaatio: kädet ovat vierekkäin kämmenpohjat alaspäin. Sormet osoittavat eteenpäin ja ovat hieman koukussa ja harallaan irti toisistaan.
- ◆ Liike: sormet tekevät väristelevää liikettä kuvaten tietokoneella kirjoittamista.

Viittoman toinen osa

- ◆ Yksi-kaksikäisyys: yksikäinen viittoma.
- ◆ Paikka: viittojan edessä.
- ◆ Käsimuoto: kämmenkäsimuoto.
- ◆ Orientaatio: kämmenpohja on alaspäin, peukalo on erillään muista sormista ja osoittaa sivulle, muut sormet ovat yhdessä ja hieman koukussa.
- ◆ Liike: käsi tekee näppäimistön muotoa kuvaavan liikkeen sivusuunnassa.

Kehoviittoman sanallinen kuvaus

- ◆ Kehoviittoma tehdään vastaanottajan yläselkään.
- ◆ Selkään tehdään näppäimistöllä kirjoittamista kuvaava liike; sormet rumuttavat yläselän keskiosaan.
- ◆ Kehoviittomaa käytetään kahdessa eri merkityksessä:
 1. kun ohjataan vastaanottajaa painamaan kirjoitusosan numeroita laskinosan sijaan. Tällöin voidaan tehdä ensin kirjoittamista kuvaava kehoviittoma ja piirtää numero selkään, jolloin vastaanottaja saa tiedon, että tarkoitetaan kirjoitusosan numeroa
 2. kun ohjataan vastaanottajaa kirjoittamaan jotakin, esimerkiksi selaimessa osoiterivillä.

5. LÄHTEET

Lahtinen, Riitta 2005: Sosiaaliset pikaviestit. Suomen Kuurosokeat ry. Julkaisu A4. Cityoffset, Tampere.

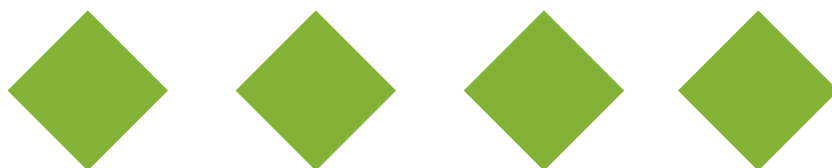
Marku, Satu ja Rissanen, Terhi (toim.) 2013: Sanoista käsin – viittomakielen perusviittomisto. DVD. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

www.kuurosokeat.fi/pikaviestit
Haptiisit, hapteemit ja sosiaaliset pikaviestit

suvi.viittomat.net
Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja

Omat aineistot

Kirjallinen materiaali, jota on tuotettu Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluissa liittyen Windows –tietokoneiden komentonäppäimiin sekä huomioita kehon käytöstä tietokoneen ohjaustilanteissa.

Suomen Kuurosokeat ry

**Tieto- ja viestintäteknologian tukipalvelut
It-koulutus**

www.kuurosokeat.fi

